

TEODOR COTELNIC: LINGVIST CUTEZĂTOR ȘI PATRIOT DESĂVÂRȘIT

Aurelia HANGANU

Doctor habilitat în filologie, conferențiar, cercetător științific principal, Departamentul de studii filologice „E. Coșeriu” al Universității de Stat din Moldova. Domenii de preocupare: lingvistică, istoria limbii. Cărți publicate: *Tipologia propozițiilor din perspectivă pragmatică*, Chișinău: Centrul editorial-poligrafic U.S.M., 2002; *O istorie a scrierii latine*, Chișinău: Centrul editorial-poligrafic U.S.M., 2009; *Construcții actanțiale în limba română*, Chișinău, 2013; *Oameni ai cuvântului*, Chișinău: Foxtrot, 2020 etc.

Teodor Cotelnic: lingvist cutezător și patriot desăvârșit

Rezumat. În acest an, 2023, Teodor Cotelnic, un valoros lingvist din spațiu basarabean, ar fi împlinit 90 de ani. Alături de alți colegi de facultate și breaslă, a stat la temelia formării școlii filologice de la Chișinău, trudind la cercetarea fenomenelor de limbă română și deopotrivă la predarea ei în instituțiile de învățământ superior din republică, precum și cultivarea, promovarea și popularizarea formei ei cele mai îngrijite și frumoase. Pasionat de limba latină și mănât de curiozitatea de a cunoaște originile și explicațiile fenomenelor de limbă, a abordat probleme de istorie a limbii, cu reflexe și continuare în aspecte de stilistică, lexicologie sau gramatică propriu-zisă. Și-a manifestat și pledat dragostea și prețuirea pentru propria identitate și pentru cea a limbii române nu numai în scrierile de specialitate, dar mai ales în public, în vremurile grele fiind unul dintre semnatarii renumitei scrisori a celor 66 de semnatari.

A fost unul dintre cercetătorii care și-a legat viața profesională de Institutul de Lingvistică și și-a dedicat viața creșterii generațiilor de profesori de limbă română: am reușit să-i urmărim prezența atât în auditoriul universitar, cât și în școlile din țară, în casele de cultură sau organe ale administrației locale, unde vorbea despre limba română.

Rămân în uzul studenților și cercetătorilor de astăzi, dar și a cititorului interesat, lucrările semnate de Teodor Cotelnic. Credem că prin contribuția lui Teodor Cotelnic putem afla despre filele pierdute ale istoriei noastre și ne putem imagina tabloul filologiei basarabene în contur mai clar.

Cuvinte-cheie: Teodor Cotelnic, lingvistică, filologia basarabeană, istoria limbii, limba română.

Teodor Cotelnic: brave linguist and consummate patriot

Abstract. This year, 2023, Teodor Cotelnic, a valuable linguist from the Bessarabian region, would have turned 90 years old. Together with other colleagues from the faculty and the guild, he was at the foundation of the formation of the philological school in Chisinau, striving to research the phenomena of the Romanian language and equally to its teaching in the higher education institutions of the republic, as well as the cultivation, promotion and popularization of its form more neat and beautiful. Passionate about the Latin language and driven by the curiosity to know the origins and explanations of language phenomena, he tackled problems of the history of the language, with reflections and continuation in aspects of stylistics, lexicology or actual grammar. He manifested and advocated his love and appreciation for his own identity and for that of the Romanian language not only in specialized writings, but especially in public, in difficult times being one of the signatories of the famous letter of the 66 signatories.

He was one of the researchers who connected his professional life with the Institute of Linguistics and dedicated his life to raising generations of Romanian language teachers: we managed to trace his presence both in the university auditorium and in schools in the country, in houses of culture or bodies of local administration, where he spoke about the Romanian language. The works signed by Teodor Cotelnic remain in the use of today's students and researchers, as well as the interested reader. We believe that through the contribution of Teodor Cotelnic we can learn about the lost pages of our history and we can imagine the picture of Bessarabian philology in a clearer outline.

Keywords: Teodor Cotelnic, linguistics, Bessarabian philology, language history, Romanian language.

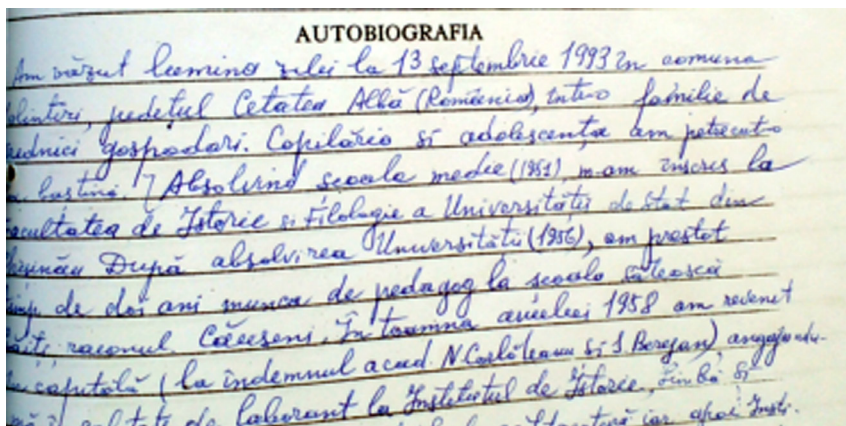
Teodor Cotelnic s-a născut la 13 septembrie 1933, în comuna Volintiri, atunci județul Cetatea Albă al României Mari, astăzi raionul Ștefan-Vodă, Republica Moldova, în familia unor țărani „vrednici gospodari”, așa cum avea să noteze el însuși mult mai târziu, în fișa de angajare la Institutul de Lingvistică al Academiei de Științe a Moldovei. Copilăria și adolescența a petrecut-o în satul de baștină, înconjurat de dragostea părinților săi, Sevastian și Parascovia, dar și de spiritul lor de disciplină, hărnicie, dedicație muncilor pământului și buneii creșteri a copiilor lor Grigore, Teodor și Zinaida.

În localitatea natală își face studiile primare și medii, suportând, pe rând, ca și toți semenii săi din acei ani, vicisitudinile războiului, necazul deportărilor, suferințele provocate de seceta și foametea organizată, consecințele colectivizării forțate. În 1951 este absolvent al școlii medii, fecior mândru al părinților săi, modest și generos, corect și principal, și, mai ales, cu mintea

deschisă și dornică de a cunoaște mai multe, de a se adânci în tainele limbii și literaturii române (numită moldovenească pe atunci, însă păstrată ca fiind română în memoria tânărului Teodor Cotelnic). Așa ajunge la Universitatea de Stat din Chișinău, la Facultatea de Filologie și Istorie, pe care o absolvă în anul 1956.

Este coleg de Facultate cu Ion Ețcu, Alexandru Dîrul, Nicolae Raevschi, Anatol Ciobanu, Ion Zaporojan și alți lingviști care vor depune eforturi considerabile pentru dezvoltarea cercetărilor referitoare la fenomenele limbii în spațiul basarabean. Dintre aceștia, cu Ion Ețcu și cu Anatol Ciobanu va lega o prietenie pe care o vor păstra cu diligență și reciprocitate întreaga lor viață, trecând prin încercări mai bune sau mai vitrege, cunoscând deopotrivă și puținele înălțări, dar și dureroasele căderi.

Despre acea perioadă, Silviu Berejan își va aminti nostalgic: „...l-am cunoscut [pe T. Cotelnic, n.n.] chiar din primul său an de studii,

Fișa personală de evidență a cadrelor, Institutul de Filologie al AȘM. Fragment [1].

deoarece am nimerit în aceeași cameră din căminul studentesc: el în calitate de proaspăt student venit de la țară, iar eu, fiind în ultimul an de studenție, ca șef de cameră în noul cămin, dat în exploatare tocmai în acel an – 1951 (eram zece locatari în acea cameră, omagiatul [T. Cotelnic, n.n.] remarcându-se de la început între ceilalți ca unul din cei mai receptivi în acomodarea la noile condiții, la mediul universitar și cel orășenesc, neobișnuit în foarte multe privințe pentru majoritatea băieților abia veniți din sate)” [2, p. 127]. Silviu Berejan îi va fi și conducătorul tezei de licență *Funcțiile sintactice ale infinitivului*,

temă pe care i-o propuse pornind de la propriile-i interese științifice (și aceste investigații comune îi vor apropia mai târziu), totodată însă observându-i străduința în eforturile de cunoaștere a subiectelor academice, precum și aptitudinile de investigație științifică.

După absolvirea universității, în anul 1956, a fost angajat în calitate de profesor la școala medie din satul Săiți (Căușeni), unde practică meseria de învățător de limbă română și limbă franceză timp de doi ani încheiați, în condițiile unei școli sătești în care educația copiilor se îmbina cu muncile obișnuite ale pământului.

Tinerii Teodor Cotelnic și Silviu Berejan

În toamna anului 1958, la îndemnul „profesorului profesorilor” din tagma lingviștilor, Nicolae Corlăteanu, și a fostului conducător de licență Silviu Berejan, tânărul specialist Teodor

Cotelnic revine în capitala pe care nu o va mai părăsi niciodată, fiind angajat la Institutul de Istorie, Limbă și Literatură al Filialei Moldovenești a Academiei de Științe din URSS (actualmente Institutul de Filologie Română „B.P. Hasdeu”). Pornește din funcția de laborant la Sectorul de limbă literară contemporană și se lansează în aventura științifică cu toată pasiunea-i de entuziast și cu dragostea de a munci în sudoarea frunții.

Cot la cot cu primii

Teodor Cotelnic este considerat întâi de toate unul dintre primii specialiști basarabeni în gramatica limbii române. Fenomenul pe care l-a abordat la începuturile devenirii sale este conversiunea unităților lexicale. Este și subiectul pe care se va construi teza de doctor în filologie (candidat în științe filologice, la acel moment) și pe care o va realiza sub îndrumarea sfătoasă a lui Nicolae Corlăteanu. Într-un fel anume, acest fenomen al limbii va descoperi personalitatea lui Teodor Cotelnic, dar și îi va stârni curiozitatea pentru aspecte nevalorificate ale istoriei limbii, ale derivatologiei, ale originilor latine și ale limbii latine ca atare, ca să ajungă la o parte importantă de cugetare dedicată problemelor de sociolingvistică. Conversiunea unităților

Teodor Cotelnic (al doilea din dreapta, rândul I) învățător în școala medie din satul Săiți, raionul Căușeni (1956).

lexicale se plasează la hotarul dintre lexic și morfosintaxă, fapt care i-a furnizat cercetătorului un câmp de căutare și afirmare considerabil de amplu. Vom urmări prezența acestui subiect de studiu în mai multe lucrări științifice publicate în timp, dintre care se rețin în mod deosebit două: *Adverbializarea numelui*, apărută în anul 1968 [3], constituie o cercetare teoretică înalt apreciată de colegii de breaslă, la fel și *Conversia unităților lexicale*, publicată în anul 1980. Ambele lucrări pun în circulație idei originale (și care vor rezista în timp) referitoare la fenomenul conversiunii, examinând cu multă acribie serii întregi de factori semantici și gramaticali care contribuie la trecerea unui cuvânt de la o parte de vorbire la alta, analizează în detalii modificările pe care le suportă unitățile lexicale în procesul complicat al transfigurării lor.

Lingviștii de mai târziu vor vedea monografia *Conversia unităților lexicale* [4] drept un rod al activității de mai mulți ani ai autorului, o contribuție extrem de complexă la analiza fenomenului, descriere plenară a relațiilor semantice și morfosintactice caracteristice acestuia, o argumentare și explicare ce va face posibilă înțelegerea clară și facilitată atât a modului de organizare a sistemului lingvistic, cât și a mecanismului de funcționare a limbii [5, p. 154-156].

Vorbind de valoarea lucrării despre conversie, profesorul universitar, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, Anatol Ciobanu scria în 1981: „Sub aspect pur teoretic cartea recenzată aduce o reală contribuție la determinarea mai precisă a apartenenței unităților lexicale la diferite părți de vorbire, autosemantice și sinsemantice, la definirea omonimiei și a polisemiei, a conversiunii ca fenomen general lingvistic ș.a. Sub aspect practic e valoroasă și prin faptul că autorul reușește să clarifice unele aspecte dificile, legate de predarea gramaticii în școlile de toate gradele, de tehnica (modalitatea) de redare a cuvintelor, apărute în urma conversiunii, în diverse tipuri de dicționare...” [6, p. 72-76]. De altfel, elaborările lui Teodor Cotelnic descrise în lucrările de mai sus se vor regăsi aplicate în manualele școlare și universitare editate mai târziu.

În anul 1965 obține titlul de doctor în filologie, fiind ghidat în cercetările sale de către academicianul Nicolae Corlăteanu. Amintim că acest mare dascăl al filologilor basarabeni căuta, cu o intuiție de invidiat, viitoarele personalități ale lingvisticii naționale, inițiindu-le în tainele parcursului de cercetător al limbii și fenomenelor ei, totodată ghidându-i cu înțelepciune și răbdare, ocrotindu-i cu admirația și dragostea unui al doilea părinte. Despre învățăcelul său, devenit deja nume în știința filologică, Nicolae Corlăteanu va nota mai târziu, în dedicația la cartea sa *Încadrarea lingvistică în realitățile europene*, dăruită cu mult drag discipolului: „Mai rar am întâlnit în viață un om atât de harnic, sârguincios, perseverent în toate (muncă fizică, gospodărie, acumularea asiduă de cunoștințe pentru a le fructifica în lucrări de prestigiu în specialitatea aleasă). În promoția VI (1956) cred că este unul dintre puținii mei foști studenți de la USM posedând calitățile menționate pe care le-a continuat în activitatea de filolog-cercetător, iar acum în cea de filolog-pedagog, îndrumător al tineretului studios. Astfel a fost, este și acum Teodor Cotelnic. – 21/VI-2001. N.C.” [7, p. 250-253].

În anul 1990 susține teza de doctor habilitat.

Cercetător pasionat și didactician al limbii române

Cei care l-au cunoscut personal și cei care l-au urmărit în opera sa recunosc în unison că sfera preocupărilor științifice ale neobositului cercetător Teodor Cotelnic este vastă: gramatică, lexicologie, stilistică, derivatologie, istoria limbii literare, sociolingvistică. A muncit de unul singur, dar mai ales în echipă, contribuind la elucidarea fenomenelor limbii în variile lor manifestări și aducându-și priceperea, inteligența și îndemânarea la dispoziția învățăcelilor de diferite niveluri: școală generală, studii postuniversitare, dezvoltarea profesională a colegilor-filologi sau publicul larg.

În domeniul stilisticii limbii române rezultatele cercetărilor și-au găsit reflectare în capitolele publicate în lucrările colective: *Varietăți funcțional-stilistice ale limbii moldovenești* (1984) și *Capitole de stilistică* (1990). În dome-

niul lexicografiei, alături de alți lingviști-lexicografi, Teodor Cotelnic a participat la elaborarea mai multor dicționare – de diferite tipuri: ortografice, explicative, terminologice, bilingve – care sunt de un real folos tuturor celor care vorbesc și scriu românește: *Dicționar ortografic cu elemente de ortoepie și morfologie* (1991), *Dicționar explicativ uzual al limbii române* (1999), *Dicționar ortografic românesc* (2000), *Dicționar român-rus* (2001), *Dicționar juridic rus-român* (trei ediții, ultima fiind cea din 2001). Referitor la cercetarea istoriei limbii literare, putem spune că cea mai importantă realizare din domeniu este participarea la scrierea lucrării colective *Capitole din istoria limbii literare moldovenești* (1970). Numeroase alte studii consacrate acestei tematici, apărute sub formă de articole, relevă contribuția cărturarilor și a scriitorilor clasici (Varlaam, D. Cantemir, C. Stamati, Gh. Asachi, C. Negruzzi, M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, M. Eminescu etc.) la constituirea și dezvoltarea limbii române ca limbă literară.

Sociolingvistica, o altă predilecție a lui Teodor Cotelnic, i-a permis să-și susțină opiniile referitoare la situația limbii române în spațiul dintre Nistru și Prut începând cu secolul al XIX-lea și până în zilele noastre, inclusiv concurența limbilor vorbite și bilingvismul în Republica Moldova, legislația lingvistică și funcționarea ei, situația sociolingvistică și politica lingvistică din Transnistria etc. „Prin conținutul lor, studiile care se referă la etapa actuală au o aplicabilitate practică directă: ele furnizează date importante pentru găsirea unor forme corecte și echitabile de planificare lingvistică. În plus, pentru multe dintre studiile din domeniul dat este caracteristic faptul că ele nu se limitează la o simplă constatare a stărilor de lucruri din sfera sociolingvistică. În ele se conțin și propuneri concrete privind soluționarea problemelor de importanță fundamentală pentru promovarea limbii române ca limbă oficială a statului”, susține Ion Bărbuță [5, p. 155]. Aceste elaborări au fost înmănușate în culegerea *Pagini de sociolingvistică: (în baza materialului din Republica Moldova)* (2017). Lucrarea va avea un ecou important în Republica Moldova, dar și peste hotarele ei, unde aflăm

că este prezentată drept un „...travaliu științific, pe care l-a întreprins «plin de energie, de tinerețe suflătească, de demnitate omenească» (caracterizare preluată din prefața volumului recenzat, redactată de însuși Nicolae Corlăteanu, cel care a coordonat teza de doctorat a autorului), a rezultat prezentul volum, despre care putem spune cu fermitate și în cunoștință de cauză că reprezintă, atât prin rigoarea științifică prezentă în argumentările elaborate, cât și prin stilul concis și convingător al acestora, una dintre lucrările de referință pentru înțelegerea dinamicii identitare din Republica Moldova, mai ales sub aspectul componentelor etno- și sociolingvistice ale acesteia” [8, p. 305-307].

Limba moldovenească contemporană. Fonetica. Morfologia. (1970), *Norme ortografice, ortoepice și de punctuație ale limbii române* (1991), *Gramatica uzuală a limbii române* (2000), *Ghid de conversație rus-român* (2000) – sunt titluri care vorbesc despre didacticianul Teodor Cotelnic, întotdeauna îndrăgostit de graiul matern și cu grija celor care trebuie să-l învețe și să-l utilizeze în forma lui cea mai îngrijită.

Începând cu anul 1999, după câteva decenii de muncă în sfera cercetării, se dedică în întregime activității didactice în învățământul superior, activând în calitate de profesor la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Aici ține o serie de cursuri importante pentru studenții filologi atât la ciclul licență (*Introducere în lingvistică, Lingvistică generală, Limba latină, Metode și tehnici de cercetare*), cât și la masterat (*Școli și curente lingvistice, Filosofia cercetării* etc.). A condus teze de licență, de masterat și de doctorat, a profesat în fața învățătorilor de limbă română din școală, a participat la evaluarea tezelor de doctorat în diferite calități: recenzent oficial, președinte al Consiliului științific specializat, membru al seminarelor științifice de profil. Astfel, de-a lungul anilor, a contribuit la procesul de pregătire a cca 30 de doctori în științe filologice.

Așa l-am cunoscut și eu. La examenele de absolvire a Facultății de Litere la USM, Teodor Cotelnic participa în calitate de președinte al Comisiei de Stat la specializarea limbă și litera-

tură română – limbă latină (mai târziu aveam să aflu că a fost în repetate rânduri în această ipostază). Prima impresie – cea de savant de temut – s-a atenuat când mi-am dat seama că face glume pe seama fenomenelor gramaticale, că încurajează vorbitorul în susținerea propriei opinii, că ajută studentul emoționat de povara evenimentului în sine, că este prietenos și corect. Atunci l-am surprins ca mare îndrăgostit în ale limbii latine și prețuitor al înțelepciunii ei. Tot atunci i-am auzit celebra *Dixi*, pe care o va fi folosit de multe ori, inclusiv cu ocazia susținerii diferitelor rapoarte, prezentări, comunicări, luări de cuvânt etc. Era un dicton care îl caracteriza ca vorbitor elocvent, cu argumentele înșiruite după fiecare dintre tezele enunțate, cu recunoașterea a celor bune și critică sfătoasă a celor mai puțin relevante. Cu atitudinea celui care își respectă dreptul la opinie și îl pronunță răspicat. Tot așa cum o făcuse în cele mai dificile timpuri și cum o va face după.

Pe baricade

În anii de renaștere națională, omul de știință Teodor Cotelnic s-a manifestat ca un luptător activ militând, alături de toți oamenii de bună-credință, pentru repunerea în drepturi a limbii române și a alfabetului latin în teritoriul dintre Prut și Nistru și contribuind, prin publicațiile din presă, la propagarea adevărului științific privind denumirea corectă a limbii române. În 1988, perioadă prerevoluționară, când ideea de demnitate națională încă nu pusese stăpânire deplină pe conștiința basarabenilor și nu exista nicio certitudine în care parte va înclina balanța istoriei, el, împreună cu alte personalități, semnează „Scrisoarea celor 66”, prin care se cere stoparea experimentului „limba moldovenească” și trecerea la limba română drept limbă de stat. Colegii de atunci își amintesc că au fost timpurile în care Teodor Cotelnic și-a manifestat fățiș și fără echivoc dragostea sa pentru limbă și patrie: cutreiera republica întregă conferențind în fața mulțimilor și expunându-și poziția civică în văzul tuturor, propagând adevărul științific despre istoria și limba noastră, chemând cadrele didactice din școlile de toate nivelurile să

continue misiunea nobilă a predecesorilor noștri cărturari, care considerau limba română liantul ce-i unește pe absolut toți românii, oriunde s-ar fi aflat ei [9, p. 7].

Cu elan tineresc și cu o poftă arzândă de culturalizare a poporului participa în diverse comisii referitoare la promovarea funcționalității limbii române și aplicarea alfabetului latin: este membru activ al Comisiei republicane pentru realizarea legislației lingvistice, unde participă la redactarea primului proiect de lege privind funcționarea limbii române, lucru care se întâmpla în absența vreunui model, a condițiilor propice acesteia, a unor exemple de urmat în deocamdată puternic sovietică parte a lumii. El este cel care devine unul dintre animatorii și realizatorii importanți ai acestui proiect pe care îl vor promova împreună cu colectivul Institutului de Lingvistică al AȘM, obținând să fie publicat în *Moldova Suverană* (amintim că aceasta a cauzat demiterea din poziția de redactor-șef al unui alt român cutezător – Tudor Țopa).

Odată cu revenirea la grafia latină, participă la elaborarea *Dicționarului ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (1991) și a *Normelor ortografice, ortoepice și de punctuație ale limbii române* (1991), instrumente normative necesare pentru reglementarea oficială în Republica Moldova a scrierii românești cu litere latine.

A publicat mai multe materiale care au avut drept scop promovarea normelor ortografice actuale ale limbii române, manifestându-se ca un promotor neobosit al graiului străbun. În același context, autorul nostru și-a câștigat reputația de vorbitor model și profesor implicat prin seria de articole publicate în cele 13 fascicule de cultivare a limbii editate la academie (despre acestea Elena Ungureanu menționează că sunt „...un monument al pledoariei colective care azi ar merita reeditat” [10, p. 8]), dar și numeroase articole din ziare și reviste prin care analizează și explică incorectitudinile întâlnite în utilizarea orală sau scrisă a limbii române de la noi. Se angajase în munca ingrată de alfabetizare a conașionalilor noștri încă din anul 1961, muncă pe care nu o va abandona niciodată în întreaga sa activitate academică, înțelegând prea

bine că a combinate erorile, deficiențele și imperfecțiunile în folosirea limbii române (atunci „moldovenești”) e prea puțin. Repunerea limbii române în varianta ei literară în uzul curent al cetățenilor țării sale dintotdeauna presupune și o dinamizare / susținere / impulsioneare a procesului de formare a conștiinței naționale, a simțului limbii, a dragostei de frumos și sublim, a prețuirii și aplecării pentru munca înaintașilor culturii românești și a celor care au lucrat cu sincer atașament și sacrificiu la creșterea și devenirea ei. Or, Teodor Cotelnic afirma: „Limba română va obține statut de adevărată limbă de stat (oficială) numai atunci, când statul îi va acorda atenția cuvenită, când noi, băștinașii, vom avea mai multă mândrie națională, când ne vom învăța a sta în poziție verticală, când vom cunoaște istoria strămoșilor și vom vorbi frumos *limba noastră cea română*” [11, p. 366].

Izvorul de credință

Teodor Cotelnic a avut fericirea familiei sale – a trăit în bună pace și înțelegere cu soția sa Nina (născută Selivestru), ajungând și la nunta de aur. Anume familia i-a fost izvorul de energie și speranță, locul de refugiu și adăpostul de nădejde în vremurile stricte.

Membrii familiei Cotelnic și-l amintesc ca fiind un om cumsecade, cu înțelepciunea capului familiei și cu receptivitate și toleranță pentru opiniile și comportamentele alor săi, dar și ca model pe care l-au urmat și îl urmează în viață. Totodată, mărturisesc că principiile de care s-a condus Teodor Cotelnic și pe care l-a inoculat fiilor săi, Anatol (numit în cinstea colegului și prietenului Anatol Ciobanu) și Viorel, au fost onestitatea și corectitudinea propriului comportament și al lucrului bine făcut.

A evitat întotdeauna să-și impună poziția ca fiind singura acceptabilă și să aprecieze situația ca model unic de abordare. A avut răbdarea și inteligența să argumenteze, să demonstreze, să lase loc pentru discuții și comunicări ulterioare. Modest, generos, săritor la nevoie și deschis față de oameni – cu toți cei șapte ani de-acasă –, a căutat să le transmită și copiilor săi aceleași valori. S-a bucurat de ei când au ajuns să fie

medici, profesioniști respectați și să fie la fel de săritori la nevoie și dispuși a-și ajuta semenul în clipele de încercare. De altfel, amintim că tocmai feciorii lui Teodor Cotelnic au fost cei care l-au „făcut” pe prof. Ion Ețcu să supraviețuiască la un moment extrem de dificil al vieții lui.

La fel de binevoitor și amical a fost cu colegii săi de breaslă – mai tineri și mai stabiliți deja, colegi pe care i-a considerat ca membri ai familiei sale mari, de lingviști și iubitori ai limbii și spiritualității române. Se entuziasma la fiecare succes al acestora și se întrista pentru lucrurile și lucrările mai puțin reușite, când, oricum rămânea optimist. Elena Ungureanu, la aniversarea a 85-a a cercetătorului menționa: „...revenit la institutul de odinioară... mai are un cuvânt de spus, un coleg de susținut, o valoare de promovată. Îi rămânem datori pentru sprijinul pe care ni l-a acordat de fiecare dată necondiționat, îi mulțumim pentru sinceritatea și cumsecădenia Dumisale” [10, p. 8].

DIXI(T). Pe parcursul activității sale de savant filolog, Teodor Cotelnic a publicat, în țară și peste hotare, peste 300 de lucrări, inclusiv monografii, manuale, culegeri de specialitate, dicționare, ghiduri, articole științifice și de popularizare, recenzii, teze etc. parte importantă din acestea i-a avut ca protagoniști pe înaintașii noștri și ai lui, personalități pe care Teodor Cotelnic le-a cunoscut personal, a interacționat cu ele și le-a aflat bucuriile și necazurile.

Astfel, în opera filologică a acestui neobosit cercetător se regăsește un capitol important dedicat istoriei literelor românești pe teritoriul basarabean, el asumându-și cu bună înțelegere rolul de cronograf al faptelor, evenimentelor și oamenilor al căror destin a fost împânzit de rădăcinile limbii române. Nicolae Corlăteanu, Silviu Berejan, Nicolae Mățaș, Ion Ețcu, Anatol Ciobanu, Alexandru Dârul, Ion Zaporojan, Vasile Bahnaru... – sunt doar câteva nume la care s-a referit în încercarea de a prinde clipa și a creiona timpul în publicațiile vremii. Despre ei va scrie colegial și chiar prietenește, cu admirație și cu mândria de a fi cunoscut, cu respect pentru munca și ideea altuia, *sine ira et studio*, scoțând

Soții Cotelnic la nunta de aur, între nepoate.

în evidență omul și fapta sa. Calmul academic și diplomația cunoașterii se va regăsi și de această dată în modul de abordare și de narare, invitând cititorul la o lectură-meditație sau chiar discuție și făcând lumină în subiectele mai dificile.

Astfel, prin contribuția lui Teodor Cotelnic putem afla despre filele pierdute ale istoriei noastre și ne putem imagina tabloul filologiei basarabene în contur mai clar.

Acesta este modul în care s-a străduit mai bine să-și folosească inspirația și talentul de cercetător, să acumuleze cunoaștere și s-o lase celor care vin, să-și împlinescă rostul conform destinului ce i-a fost hărăzit.

Referințe bibliografice:

1. Dosar curent. Institutul de Filologie Română „B.P. Hasdeu”.
2. Berejan, Silviu. *Teodor Cotelnic la 70 de ani*. În: „Revistă de lingvistică și știință literară”, 2003, nr. 5-6, p. 127.
3. Cotelnic, Fiodor. *Adverbializarea numelui* [Text în grafie chirilică]. Sub red. prof. S. Berejan. Chișinău: Cartea Moldovenească, 1968, 151 p.
4. Cotelnic, Fiodor. *Conversia unităților lexicale* [Text în grafie chirilică]. Sub red. acad. N. Corlăteanu. Inst. de Limbă și Lit. Chișinău: Știința, 1980. 256 p.

5. Bărbuță, Ion. *Teodor Cotelnic la 80 de ani*. În: „Philologia”, 2013, nr. 5-6, p. 154-156. Disponibil: https://philologia.ifr.md/archive/3_2013/23-nr3-2013-barbuta-teodor.pdf (accesat: 20.07.2022)

6. Ciobanu, Anatol. *Teodor Cotelnic. Conversia unităților lexicale* (recenzie). În: „Limba și literatura moldovenească”, 1981, nr. 2, p. 72-76.

7. Apud Ețcu, Ion. *Un neobosit septuagenar (Teodor Cotelnic – 70 de ani)*. În: „Limba Română”, 2003, nr. 6-10, p. 250-253. Disponibil: <https://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2533> (accesat: 20.07.2022).

8. Olariu, Veronica. *Teodor Cotelnic, Pagini de sociolingvistică*, Chișinău, AȘM, 2017, 256 p. În: „Philologia Jassyensia”. Iași, nr. XIII, pp. 305-307. Disponibil: https://www.philologica-jassyensia.ro/upload/XIII_2_Recenzii.pdf (accesat: 20.07.2022).

9. Ețcu, Ion; Botnarciuc, Vasile; Belinschi, Elena. *Teodor Cotelnic, octogenarul*. În: „Literatura și arta”, 2013, nr. 39, p. 7.

10. Ungureanu, Elena. *O viață închinată promovării limbii române*. În: „Literatura și arta”, 2018, 13 septembrie, p. 8.

11. Cotelnic, Teodor. *Articole și studii de lingvistică*. Chișinău: ProLibra, 2019, p. 366.

*Articolul este elaborat în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 *Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii*.